



بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ



دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکز

دانشکده هنر و معماری / گروه نقاشی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش: نقاشی

عنوان:

هنر دیجیتال و نسبت آن با زیباییشناسی هنر مدرن

استاد راهنما:

فریدون امیدی

استاد مشاور:

حبیب توحیدی

پژوهشگر:

پویا تقدیسی

زمستان ۱۳۹۰

**تشکر و قدر دانی:**

از تمامی اساتید، دوستان و برادرانم که در نوشتن این پایان نامه  
مرا همراهی نموده اند سپاسگزارم.

**تقدیم به:**

**پدر و مادر**

**با سپاسی جاویدان**

## تعهدنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب پویا تقدیسی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی

۸۸۰۶۵۱۵۳۹۰۰ در رشته نقاشی که در تاریخ ۹۰/۱۱/۲۰ از پایان نامه خود تحت عنوان:

**هنر دیجیتال و نسبت آن با زیباییشناسی هنر مدرن** بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی هم سطح، پایین تر یا بالاتر در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدارک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

بسمه تعالی

در تاریخ: ۱۳۹۰/۱۱/۲۰

دانشجوی کارشناسی ارشد آقای پویا تقدیسی از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره ۱۹ بحروف نوزده و با درجه عالی مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

نام و نام خانوادگی: پویا تقدیسی

تاریخ و امضا:

۱	مقدمه.....
۲	فصل اول.....
۲	کلیات طرح.....
۳	۱-۱ بیان مسئله.....
۳	۲-۱ اهمیت موضوع.....
۴	۳-۱ سؤالات و فرضیات.....
۴	۴-۱ روش تحقیق.....
۴	۵-۱ محدودیتها و مشکلات.....
۶	فصل دوم.....
۶	تعریف زیباشناسی.....
۷	مقدمه.....
۸	۱-۲ زیبا شناسی.....
۸	۲-۲ علم امر محسوس.....
۱۰	۳-۲ نظریه امر زیبا.....
۱۲	۴-۲ فلسفه هنر.....
۱۴	۲-۵ زیبا شناسی شامل چه چیزهایی نمی شود.....
۱۴	۱-۵-۲ زیبا شناسی هنر نیست.....
۱۵	۲-۵-۲ زیبا شناسی تاریخ هنر نیست.....
۱۷	۳-۵-۲ زیبا شناسی نقد هنر نیست.....
۱۸	۶-۲ زیبایی شناسی شامل چه چیزهایی می شود؟.....



۱۸.....	۱-۶-۲ تجربه زیبا شناختی.....
۱۹.....	۲-۶-۲ فاصله ی زیبایی شناختی.....
۲۰.....	۳-۶-۲ مسئله زیبا شناختی.....
۲۲.....	فصل سوم.....
۲۲.....	هنر، فن آوری و رسانه.....
۲۳.....	مقدمه.....
۲۴.....	۱-۳ فن آوری.....
۲۴.....	۲-۳ هنر و فن آوری (گذشته و حال).....
۲۵.....	۳-۳ هنرمندان و فن آوری.....
۲۸.....	۴-۳ رسانه.....
۲۹.....	۵-۳ رابطه هنر، فناوری و رسانه.....
۳۲.....	۶-۳ رسانه های نوین.....
۳۷.....	فصل چهارم.....
۳۷.....	پیشینه هنر دیجیتال.....
۳۸.....	مقدمه.....
۳۹.....	۱-۴ پیشینه هنر دیجیتال.....
۴۰.....	۴-۱-۱ دهه ۶۰ تا ۸۰ میلادی (کامپیوتر و آغاز جنبش هنرهای رسانه ای).....
۴۴.....	۴-۱-۲ دهه ۸۰ تا ۹۰ میلادی (کامپیوتر و فن آوری دیجیتالی و هنرهای رسانه ای جدید).....
۴۵.....	۴-۲ دیجیتالی جایگزین عکاسی.....

فصل پنجم .....	۴۷
بررسی زیباشناسی هنردیجیتال .....	۴۷
مقدمه .....	۴۸
۱-۵ به کارگیری فناوری دیجیتال به عنوان یک مدیوم هنری .....	۴۹
۲-۵ خصوصیات هنر دیجیتال .....	۵۱
۴-۵ زیباشناسی دیجیتال .....	۵۳
۵-۵ هنر تعاملی .....	۵۴
۶-۵ شباهت و تفاوت تعامل در گذشته و در دیجیتال .....	۵۵
۷-۵ مدیوم دیجیتال قابل تنظیم .....	۵۷
۸-۵ مدیوم دیجیتال پویا .....	۵۸
۹-۵ میانجی ها .....	۵۹
۱۰-۵ آیا مدیوم دیجیتال همیشه بصری است؟ .....	۶۱
۱۱-۵ فرم های هنردیجیتال .....	۶۱
۱-۱۱-۵ اینستالیشن .....	۶۲
۱-۱۱-۵ باز نمایی یا شبیه سازی؟ .....	۶۵
۲-۱۱-۵ واقعیت مجازی .....	۶۷
۳-۱۱-۵ نت آرت .....	۷۲
۱-۳-۱۱-۵ کارکردهای نت آرت وسیله ای کاربردی و هنری .....	۷۲
۲-۳-۱۱-۵ مدرنیته و اینترنت .....	۷۴
۳-۳-۱۱-۵ نت آرت، در امتداد مدرنیسم .....	۷۵
۴-۱۱-۵ در گستره مدیا .....	۷۸
۵-۱۱-۵ هنر در شبکه جهانی وب .....	۸۰

- ۸۴.....۶-۱۱-۵ نقاشی دیجیتال.....
- ۸۵.....۱-۶-۱۱-۵ مقایسه با نقاشی سنتی.....
- ۸۶.....۲-۶-۱۱-۵ نمایش دادن نقاشی های دیجیتال.....
- ۸۷.....۷-۱۱-۵ هنر ترادیدجیتال.....
- ۸۷.....۱-۷-۱۱-۵ تاریخچه.....
- ۸۷.....۸-۱۱-۵ پیکسل آرت.....
- ۸۸.....۱-۸-۱۱-۵ تاریخچه.....
- ۸۸.....۲-۸-۱۱-۵ تعاریف.....
- ۸۸.....۳-۸-۱۱-۵ تکنیک ها.....
- ۸۹.....۴-۸-۱۱-۵ کاربردها.....

## مقدمه

زمان همیشه درگذر است و اموری که امروزه برای ما تازگی دارند روزی ممکن است به فراموشی سپرده شوند و یا دست کم کمرنگ شوند. اما آنچه اهمیت دارد، تأثیری است که این امور بر دنیای بعد از خود می گذارند.

دنیایی که هم اکنون پیش روی ماست نتیجه نقدها، بازبینی ها و خلاقیت هنرمندانی است که زمانی به عنوان پیشرو در این زمینه فعالیت داشته اند و با تغییر ماهیت کنونی و معنوی هستی، درک ما را از زندگی تغییر داده و باعث حرکت ذهنی ما در جهت فلسفه ای عمیق تر و نو تر از ماهیت هستی و جهان پیرامون ما شده اند.

عنوان این رساله در برگرفته سه موضوع اصلی هنر یعنی زیباشناسی، دوران مدرن (مدرنیسم) و دوران دیجیتال می باشد که هر کدام به گونه ای تاریخ مند و هر کدام بر یکدیگر تأثیر گذار بوده و هستند. هر کدام از این سه عناوین خود، در برگرفته صدها کتاب، مقاله و دروس دانشگاهی می باشند.

با توجه به اینکه زیبا شناسی بحثی مرتبط به فلسفه است در این پژوهش سعی شده به بحثهای فلسفی در مورد زیباشناسی کمتر پرداخته شود (با در نظر گرفتن اینکه رشته پژوهنده نقاشی می باشد) و فقط مفهومی کلی از زیباشناسی ارائه گردد تا بتوان با بررسی اجمالی از زیباشناسی هنر دیجیتال به نسبتهایی در هنر مدرن دست پیدا کرد.

در واقع رویکرد اصلی این پژوهش بر پایه هنر دیجیتال است و بگونه ای با معرفی آثار هنرمندان این عصر و آوردن مثالهایی از آثار این هنرمندان سعی در پیدا نمودن نسبتهای زیباشناسانه آن در آثار هنرمندان دوران مدرن دارد.

# فصل اول

## کلیات طرح

## ۱-۱ بیان مسئله

با توجه به اینکه هنر دیجیتال پدیده ای نو و فراگیر در هنر دنیای کنونی است این رساله قصد دارد با شفاف سازی تعریف زیباشناسی و همچنین معرفی و شرح آثار هنرمندان دیجیتال پژوهشی در مورد زیباشناسی هنر دیجیتال ارائه دهد و در مواردی مشابه، به بررسی نسبت‌های زیباشناسانه در هنر مدرن بپردازد.

## ۱-۲ اهمیت موضوع

در دنیایی که تمامی زندگی افراد، با وسایل تکنولوژیک احاطه شده، پذیرفتن این حقیقت که فن-آوری یکی از تأثیر گذارترین پدیده ها بر امور انسانی است واقعیتی است اجتناب ناپذیر. این فراگیری در حیطه هنر نیز بصورت عمیقی در حال گسترش است و می تواند درک ما را از زندگی بگونه ای فزاینده تغییر دهد.

تکنولوژی می تواند مستقیم و یا غیر مستقیم بر هنر تأثیر گذار باشد. در واقع هنرو هنرمندان هر عصر بطور گسترده ای با علوم و تکنولوژی زمان خود در ارتباط بوده و هستند و از آن بگونه ای در آفرینش آثار هنری بهره می گیرند.

بطور کلی می توان گفت استفاده از ابزار وامکانات جدید، می تواند درکی متفاوت از پدیده ها و جهان پیرامون ما ایجاد نماید و این همان اتفاقی است که هنرمند به عنوان شخص پیشرو و یا فرهنگ ساز و یا حتی آینده نگراز آن استفاده می کند تا درکی عمیق تر و متفاوت تر از پدیده های هستی ایجاد نماید.

### ۳-۱ سؤالات و فرضیات

۱. زیباشناسی چیست؟
۲. آیا مدیاها و امکانات جدیدتر درک ما را از زیباشناسی تغییر می دهند؟
۳. آیا استفاده از تکنولوژی و علم می تواند مفهومی تازه از اثر ایجاد کند؟
۴. تفاوت تکنولوژی در عصر انقلاب صنعتی و دوران مدرن با دوران حاضر چیست؟
۵. آنالوگ و دیجیتال و تاثیرات هر کدام از آنها بر هنر چگونه است؟
۶. هنرمندان هر عصر چگونه از تکنولوژی زمان خود استفاده نموده اند؟
۷. آیا الزامی برای استفاده از تکنولوژی در اثر وجود دارد؟
۸. آیا تغییری در زیباشناسی نقاشی با ورود به دنیای دیجیتال ایجاد گردیده است؟
۹. چگونه استفاده هنر دیجیتال از تجربه های زیباشناسی هنر و هنرمندان مدرنیسم.
۱۰. برگردان و ترجمه زیباشناسی هنر دوران مدرن در عصر دیجیتال چگونه است؟

### ۴-۱ روش تحقیق

این رساله با توجه به اهداف ذکر شده به صورت کتابخانه ای مورد پژوهش قرار گرفته است.

### ۵-۱ محدودیتها و مشکلات

با توجه به اینکه زیباشناسی غالباً نسبت به هنرهای در حال ظهور جانب احتیاط را در پیش می گیرد (در واقع از اظهار نظر درباره ارزش چیزهای جدید یا بطور دقیق "خیلی جدید" جانب احتیاط در پیش می گیرد) دسترسی به منابع دست اول را دشوار می نماید. همچنین با توجه به اینکه هنر دیجیتال در کشور مان نو پا است منابع دست اول فارسی کمتر به نگارش درآمده است.

لاجرم با توجه به موارد ذکر شده بالا پژوهنده با استفاده از کتابهای موجود فارسی در مورد زیباشناسی و ترجمه قسمتهایی از کتابهای خارجی در مورد هنر دیجیتال، به پژوهش در مورد موضوع مورد نظر پرداخته است.



## فصل دوم

### تعریف زیباشناسی

## مقدمه

در این فصل تعریفی کلی از زیباشناسی ارائه می شود و در ابتدا ریشه ها و تاریخ پیدایش زیباشناسی مورد پژوهش قرار می گیرد. همچنین اشاراتی به تعاریف بومگارتن و کانت و هگل از زیبا شناسی ارائه می گردد.

در نهایت با بررسی دو بخش کلی با عنوان "زیبا شناسی شامل چه چیزهایی می شود" و "زیباشناسی شامل چه چیزهایی نمی شود" محدوده تعریف زیباشناسی تبیین می گردد.

## ۱-۲ زیبا شناسی

زیبا شناسی رشته ای نسبتاً جدید و در عین حال بسیار کهنه است (تاریخ پیدایش اصطلاح زیباشناسی به میانه ی قرن هجدهم باز می گردد، اما نخستین فیلسوفان یونانی در قرن هیجدهم پیش از میلاد درباره ی زیبایی تامل و تدبر کرده بودند) برای مثال، سخن گفتن از «زیبا شناسی افلاطون» مثال خوبی از نادیده گرفتن سیر تاریخ فلسفه است و البته سخن اشتباهی هم نیست زیرا نباید (پیدایش زیبا شناسی را با نام گذاری آن خلط کرد) تولد زیباشناسی در مقام تفکر فلسفی به معنای وسیع کلمه با تولد کل فلسفه ی غرب همزمان است و این همزمانی روی هم رفته منطقی به نظر میرسد. درمقابل، گزینش نام زیبا شناسی برای شاخه ی خاص و مستقلی از فلسفه به سال ۱۷۵۰ باز می گردد که باومگارتن کتاب استتیکا را منتشر کرد. اما شکل گیری نهاد و گفتمان زیبا شناسی از پیدایش خود اصطلاح جدیدتر است، زیرا نخستین مجله ی تخصصی زیبا شناسی فرانسه در ۱۹۲۱ و در دانشگاه سوربن ایجاد شد. حال جای این پرسش باقی است که ریشه و معنای واژه ی «زیبا شناسی» چیست؟ زیبا شناسی با نظریه ی امر زیبا و فلسفه ی هنر چه تفاوت هایی دارد؟ تفاوت زیباشناسی، نقد هنر و تاریخ هنر در چیست؟ (سوانه، ۱۳۸۹، صص ۱۵-۱۶)

## ۲-۲ علم امر محسوس

باید از ریشه شناسی اصطلاح زیباشناسی آغاز کنیم زیرا ریشه ی این اصطلاح جذابیت ویژه ای دارد. ریشه ی واژه ی زیباشناسی<sup>۱</sup> در زبان یونانی به (اداراک حسی، احساس، و حساسیت)<sup>۲</sup> و نیز (محسوس)<sup>۳</sup> و به طور دقیق تر، صفت (آنچه به وسیله حواس ادارک می شود.)<sup>۱</sup> باز می گردد.

---

۱. esthetique

۲. aesthesis

۳. asitheton

ریشه ی زبان شناختی زیباشناختی پیش از هر چیز بر امر محسوس تاکید می گذارد . به همین خاطر ، برای مثال کانت در ۱۷۸۱ یکی از فصل های آغازین کتاب نقد عقل محض را «استتیک استعلایی» نامید و در آن ، مکان و زمان را صورت های مقدم بر تجربه ی حساسیت معرفی کرد ( یادآور می شود کانت در نقد عقل محض اصلاً کاری به کار هنر و زیبایی ندارد ) . اصطلاح استتیک ابداع کانت نیست . بلکه نخستین بار یکی از فیلسوفان آلمانی نیمه ی نخست قرن هیجدهم به نام باومگارتن (۱۷۱۴-۱۷۶۲) آن را بکار گرفت. کانت برای تدریس از رساله ی متافیزیک باومگارتن بهره ها برد و او را « تحلیلگری بی مانند » می دانست. بنابراین ، اگر بخواهیم تاریخ مشخصی برای پیدایش این اصطلاح جدید ذکر کنیم باید به ۱۷۵۰ بازگردیم که باومگارتن استتیکا را به زبان لاتین منتشر کرد. اما در واقع باومگارتن پیش تر در ۱۷۳۵ اصطلاح استتیک را در یکی از آثارش با نام تاملات فلسفی درباره ی موضوعات مرتبط با ماهیت شعر به کار گرفته بود. در بخش های آغازین این کتاب می خوانیم.

بی تردید علمی می تواند وجود داشته باشد که قوه ی شناخت ذاتی انسان را هدایت کند ، یا علمی که درباره ی عالم محسوس شناخت یک عین باشد . وقتی تعریف این علم مشخص شد آن گاه به راحتی می توان نامی برای آن پیدا کرد [...] بنابراین ، نوئا [ معقولات ] باید به وسیله قوه ی شناخت عالی ادراک شوند و موضوع [علم] منطقی قرار گیرند . آیستتا [محسوسات] موضوع استتیک است . پس دریافتیم که منطقیاً برای مبحثی جدید نامی جدید انتخاب شود . باومگارتن برای این گمان بود که اندیشه ی نوینی را مطرح می کند (علم امر محسوس ، که البته لایب نیتس و ولف پیش از باومگارتن بدان پرداخته بودند ) ، بنابراین باید به کمک زبان یونانی نام جدیدی برای آن می یافت ، درست مانند پزشکی که با یک بیماری ناشناخته روبه رو می شود و نامی برای آن می یابد . از همین رو با استناد به واژه ای که یونانیان برای محسوسات بکار می برند<sup>۲</sup> ، اصطلاح استتیک را وضع کرد . اما تعریف آغازین او از استتیک بسیار وسیع و ابهام آفرین بود. « استتیک در آغاز با ابهام روبه رو بود .

---

۱. aisthētikos

۲. aistheta